

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

HAJLÉKTALANÜGYÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/37/5/2021.

EMLÉKEZTETŐ
2021. OKTÓBER 21.

Helyszín: IM, 1051 Budapest, Nádor utca 22. II. A04. tárgyaló

Időpont: 2021. október 21. 10.30

Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár köszöntötte a résztvevőket és ismertette a napirendet.

1. napirendi pont: A téli felkészülés, HKA pályázatok eredményei

Fülöp Attila a napirend témája kapcsán elmondta, hogy a téli felkészülés keretében minden évben kiírásra kerül egy pályázat, amely segíti a felkészülést. 2021-ben ezt megelőzően tavasszal már volt egy 300 M Ft keretösszegű pályázat, amely a járvánnyal összefüggő tevékenységre és eszközfejlesztésre lett kiírva, lebonyolítója a HKA volt. A jelenlegi pályázat ezért nem tartalmaz önálló tárgyi eszköz beszerzést. 2021 júniusában lett kiírva, a keretösszeg 360 M Ft, a konvergencia régió és Közép-Magyarország régió külön szerepel benne. A pályázatok jóváhagyása októberben megtörténik, a szolgáltatók arra számíthatnak, hogy novemberben meg fogják kapni a támogatást. A téli felkészülésben már segítséget nyújt ez a támogatás. **Fülöp Attila** jelezte, hogy jelenleg országos szinten 74%, a fővárosban pedig 66% az ellátórendszer kihasználtsága. Még bőven van hely, az ellátórendszer el tudja látni a rászorulókat.

Varga Péter a Hajléktalanokért Közalapítvány képviselőjében megerősítette, hogy az évente kiírásra kerülő pályázatnak 2021-ben változott a struktúrája a tekintetben, hogy alapvetően egészségügyi szolgáltatásokat, különböző krízisellátásokat támogat, például utcai szolgáltatók létrehozását olyan településeken, ahol nem kötelező azt működtetni. Továbbá lakhatási és egyéb szolgáltatásokra lett kiírva a pályázat. A pályázat abban az értelemben nyitottá vált, hogy sok olyan mentálhigiénés és egyéb program megvalósítására ad lehetőséget, amelyek korábban nehezen voltak elérhetőek. **Varga Péter** megerősítette, hogy a beruházások és tárgyi eszköz beszerzések tekintetében példa értékűen nagy összegben került kiírásra pályázat a tavasz folyamán, amelynek köszönhetően az ellátórendszerben rendkívül fontos feladatokat tudtak ellátni belőle.

Fülöp Attila jelezte, hogy 2021-ben a két pályázattal közel 700 M Ft-ot kapott az ellátórendszer.

Varga Péter hozzátette, hogy nagyon rég óta nem állt rendelkezésre ekkora forrás.

Fülöp Attila elmondta, hogy az év végéig át fogják tekinteni, hogy van-e még további szabad forrás. Amennyiben szükség lesz rá, vis maior helyzetben segíteni fognak. A tavaszi pályázatból meg lehetett valósítani a tárgyi beruházásokat (pl.: konténertelepítés, férőhelybővítés), a jelenlegi támogatásokból pedig a krízishelyzeteket lehet kezelni.

2. napirendi pont: Új utcai szociális munkát biztosító szolgálatok befogadása

Fülöp Attila a napirend keretében elmondta, hogy eddig 96 utcai szociális munkát biztosító szolgálat működött. Ez a szolgálat segíti az utcán élő hajléktalanokat az ellátórendszer irányába, ők a szociális munka szemmel látható megtestesítői. Három pályázat érkezett a finanszírozási rendszerbe történő befogadásra, Esztergomban, Salgótarjánban és Kalocsán. Megtörtént az értékelésük, mindhárom pályázat befogadásra kerül, november 1-től finanszírozást kapnak és tudnak működni. Ezzel országosan 99 utcai szociális munkát biztosító szolgálat működik és kap finanszírozást novembertől. **Fülöp Attila** elmondta, hogy az utcai szociális munkát érintően a források és bővítések ellenére az a laikus kép, hogy a fővárosban sokkal több a hajléktalanok száma, mint korábban. A szolgálatok képviselőitől megkérdezte, hogy így látják-e a helyzetet.

Varga Péter elmondta, hogy több olyan program is megvalósult az utcai szociális munkában, amelyek arra irányultak, hogy segítsék azoknak a hajléktalanoknak az elhelyezését, akik a forgalmas helyeken, előfordulnak és letelepsznek. Ezek a programok általában sikeresek, az ott lévő emberek nagy részét sikerül elhelyezni. A probléma abban van, hogy a visszatepedést nem tudják megakadályozni, arról nem gondoskodik senki. A HKA utcai szolgálata a saját területén, az V. kerületben nem tapasztalt növekedést. A Covid-19 világiárvány nehezebb időszakában ezeken a területeken az utcai ellátottak létszáma nagyon lecsökkent, szinte kiürültek a területek. A Kálvin téri aluljáróban szintén nagyon kevés hajléktalan található. Mindent megtesznek annak érdekében, hogy az ott lévőket az ellátás felé irányítsák, intézménybe kerüljenek, vagy valami más megoldást találjanak arra, hogy ne ott legyenek. Az ellátó szervezetek szempontjából igen korlátozottak a lehetőségek. Ez egy nagyon nehéz feladat. Nagyon sok körülmény nehezíti az utcai szociális szolgálatok munkáját. **Varga Péter** hangsúlyozta, hogy nagyon fontos lenne, hogy valaki megakadályozza azt, hogy letelepedjenek az emberek ezeken a helyeken, ez nem a szolgálatok hatásköre.

Horváth Péter Zsolt a Magyar Vöröskereszt képviselőjében elmondta, hogy összesen hat utcai szolgálatot működtetnek, jellemzően a peremkerületekben. Ott nem tapasztaltak növekvő számot. Fővárosi lakosként azzal szembesül, hogy sok esetben pont az intézkedések hatására a hajléktalanok átmennek másik csomópontra és akkor ott érezhetően magasabb számban vannak jelen. Megerősítette, hogy nehéz az utcai szociális munka és nehéz az utcán élőket rávenni arra, hogy intézményes ellátásba kerüljenek. Téli időszakban jellemzően kevesebb látható hajléktalan tapasztalható az utcákon. Az utcai szociális munkások mindent megtesznek, hogy a kliensek bekerüljenek intézményi ellátásba, de még a Vörös kód alatt is nehéz elérni, hogy bemenjenek az ellátásba. Ez egy a fővárost érintő, valós, nagy probléma. Rendszeresen kérnek segítséget az önkormányzatok a Vöröskeresztől, folyamatosan keresik a megoldásokat arra, hogy kevesebb hajléktalan legyen az utcán.

Fülöp Attila kiemelte, hogy a szolgálatok tapasztalatai fontosak, de nem tudják megvitatni a munkacsoportüléseken, mert nem vesznek részt azok, akik ellátási kötelezettséggel bírnak ezeken a helyeken.

Varga Péter megerősítette, hogy vannak területek, ahol szinte egyáltalán nem látszik hajléktalan és vannak olyan területek, aluljárók, ahol rengetegen gyűlnek össze és ez zavarja a város működését és a

forgalmat is. Ezért előfordulhat, hogy az ő tapasztalataik teljesen mást mutatnak, mint a más területen lévő szolgálatok tapasztalatai.

Fülöp Attila jelezte, hogy ezzel a kérdéssel még bővebben foglalkozni kell, sok szakmai egyeztetés szól arról, hogy milyen irányba kell elmozdulni.

3. napirendi pont: EU 21-27 fejlesztési ciklus célcsoportot érintő javaslatainak megvitatása

Fülöp Attila elmondta, hogy a 2021-27. ciklus tervezése kezdetén megvizsgálták a célcsoportot. A hajléktalanok esetében kimutatható, hogy a korosztály egyre idősebb és közöttük nő a több problémával rendelkező kliensek száma. A rendszerben rég óta fennálló probléma, hogy ezeken az embereken az utcai szociális munka vagy az éjjeli menedékhely sem tud segíteni. További probléma, hogy ezek az emberek rombolják a közösséget is. Erre hivatott az ellátórendszerben működő, ún. hajléktalanok otthona, amely összesen 457 férőhellyel rendelkezik. Az összes intézményi férőhelyszám 20 ezer körül van. Arányában nagyon kevés azoknak a férőhelyeknek a száma, ahol ezeknek az embereknek ápolást, gondozást tudnak biztosítani. Mivel az EFOP forrásból építkezésre nagyon limitált a lehetőség, ezért funkcióváltással lehet bővíteni a hajléktalanok otthona, illetve lehetőség szerint az átmeneti szállások számát az éjjeli menedékhelyek számának terhére. Ez komplexebb szolgáltatást jelent, ami erőforrásban is más igényt jelent. A másik vizsgált probléma, hogy az átmeneti szállásokon élő hajléktalanok 21%-a rendelkezik valamilyen munkaviszonnyal. Ennek az arálynak a növelése feltétlenül fontos ahhoz, hogy az önellátó képességet támogassák. A cél a külső férőhelyek számának növelése ezen embereknek a számára, hogy viszonylagos önálló életet élhessenek. Tehát a legsúlyosabb, legnehezebben kezelhető hajléktalan emberek számára növelni kell azon férőhelyek számát, amelyek alkalmasak a kezelésükre, valamint a leginkább önálló hajléktalanok számára a külső férőhelyeken keresztül növelni az intézményi kapacitást. Jelenleg az EFOP Plusz Operatív Program nincs elfogadva, még nem volt társadalmi egyeztetésre bocsátva. Nem csak az EFOP-ban van lehetősége a hajléktalan ellátórendszernek forráshoz jutni, erre a TOP forrás is alkalmas. A TOP-ban szociális alapszolgáltatások támogatására 30 Mrd Ft állt rendelkezésre, ebből több, mint 840 alapszolgáltatás újult meg, vagy jött létre. A TOP Plusz már volt társadalmi egyeztetésen. Van benne egy 29 Mrd Ft-os konstrukció, amely az egészségüggyel együtt értendő (*Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése*). Ebben megtalálhatóak a szociális alapszolgáltatások, tartalmazza az utcai szociális munkát, a nappali ellátásokat is. Igény benyújtására lehetősége van önkormányzatoknak, egyházaknak, közalapítványoknak, nonprofit gazdasági társaságoknak. **Fülöp Attila** felhívta a figyelmet rá, hogy ez a pályázati felhívás valószínűleg előbb fog megjelenni, mint az EFOP. Nincs elfogadva még a rászoruló személyeket támogató operatív program, az RSZTOP, ami hasonlóan az előző ciklushoz, valószínűleg ebben a ciklusban is önálló programként funkcionál majd és lesz egy hajléktalan szegmensre kiírt változata. A Bizottság ajánlása, hogy a kísérő intézkedések arányát növelni kell. Ez a finanszírozás eddig heti 5 napra szólt, ami ebben a ciklusban heti 7 napra fog szólni. Ez azt jelenti, hogy a hétvégén is tudnak majd meleg ételt biztosítani a hajléktalanellátó rendszerben. A három operatív program közül az EFOP megmozgathatja az intézményi struktúrát, ez szakmai szempontból a legfontosabb. A TOP programból tud bővülni és fejlődni a nappali ellátás és az utcai szociális munka. Az RSZTOP megkönnyíti az ellátást a meleg étel tekintetében. **Fülöp Attila** jelezte, hogy a támogatás mértékéről egyelőre nem tud tájékoztatást adni.

Dr. Borza Beáta az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjeként elmondta, hogy a korábbi években az ombudsmani jelentésekben mindig leírták, hogy az input az, ami jobban kezelhető, de foglalkozni kellene a kimenetekkel is. Üdvözölte a programot, és hogy elkötelezettek a tekintetben, hogy az idősödő és nagyon rossz állapotban lévő hajléktalan emberek számára tartós és végig kísérő intézményi megoldásokat fognak tudni biztosítani. Az idős ellátással kapcsolatos egyéb problémákból

is látható volt, és a szakemberek is megerősítik, hogy a hajléktalanságból érkező idős ember ellátása a következő évek egyik nagyon komoly problémája. A másik probléma, hogy a bekerülés és a gyermekotthoni ellátások hiányosságai miatt a hajléktalan spektrum változik és egyre több feladatot ró a szakemberekre. Hangsúlyozta, hogy előre mutatóak a lépések emberi jogi szempontból is. **Borza Beáta** elmondta továbbá, hogy a 2021. évi téli krízisvizsgálat egyik fókuszja a demenciába csúszó idősödő hajléktalan emberek ellátásának lehetőségei, illetve, hogy ebben mennyire tud segíteni a civil szervezeteknek, az ellátó szervezeteknek az állam.

Fülöp Attila megköszönte a dicsérő szavakat a szolgálatok nevében is. Elmondta, hogy a hajléktalan ellátás jogszabály szerint önkormányzati feladat, ehhez jogszabályi, pénzügyi támogatást, garanciát ad az állam, de ez csak együttműködésben valósítható meg. A programok tervezése, megalkotása során mindig felhasználják a terepen dolgozók tapasztalatait. Ezek a programok teljesen egybeesnek a terepen lévő tapasztalatokkal. A nehezen megoldható kérdés – amivel találkozhatnak az emberek a hétköznapiakon – a nehezen kezelhető, utcán élő hajléktalanok kérdése. Régen várt, jó lépés lenne, ha be tudnák vinni ezeket az embereket az ellátórendszerbe.

Horváth Péter Zsolt elmondta, hogy minden program meg tud valósulni, amelyre nagy szükségük van az ellátó szervezeteknek. Az irány jó az olyan problémák megoldására, amelyek jelen vannak.

Varga Péter megerősítette, hogy a bemeneti oldal, az utcai szolgálatok nagyon nehezen tudják elhelyezni az utcán élő embereket, főleg az ún. notórius hajléktalanokat, akik nagyon masszívan az utcán élnek. A HKA megvalósított korábban egy mintaprogramot, melyet fél évig működtetett télen. A programban résztvevők számára minden szolgáltatást biztosítottak a pszichiátertől és a csoportfoglalkozásoktól kezdve, a teljes ellátáson át a cigarettáig és az itelig. A résztvevő 26 főből 13-nál sikerült elérni, hogy tartósabban, hónapokig bent maradjanak. Ezek az emberek 1-2 napnál többet nem maradnak intézményben. Ez a program nagyon sokba kerül és nagyon embert próbáló, mert az abban részt vevők nagyon nehéz emberek, súlyos alkoholisták. De ha erre lenne lehetőség, akkor talán elkerülhetőek lennének azok a szomorú történetek, amelyekkel sokszor találkozhatnak, hogy az utcán halnak meg emberek. Nagyon fontos lenne az is, hogy minden célcsoport a megfelelő intézményi ellátást kapja. Jelenleg az idős, beteg hajléktalanok a vidéki átmeneti szállókon élnek. Az inaktív beteg hajléktalanok valójában idős ellátásra szorulnak, míg a menedékhelyeken az „átmeneti szállások” vannak. **Varga Péter** az RSZTOP-val kapcsolatosan hozzátette, hogy 4 vagy 5 éve csinálja a HKA az ételosztást. Napi 4000 adag ételt szállítanak ki közbeszerzés útján 80 helyszínre, ami egy bonyolult és összetett program. Ez a program a hajléktalanok körében is nagyon sikeres, a felmérések azt mutatják, hogy ezt szeretik a legjobban. Fontos, hogy a program 7 napos legyen. A kísérő intézkedéseket szintén fontosnak tartja, érdemes kihasználni a lehetőséget, hogy egy ilyen egyszerű segítség mellett egy összetettebb segítséget is tudjanak nyújtani.

Fülöp Attila megköszönte a jelenlévőknek a részvételt és az együttműködést. További hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: dr. Kanta Tamás csoportvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Fülöp Attila szociális ügyekért felelős államtitkár, EMMI